NICE

ROUTEKAART NAAR DE JUISTE LEERGANG

Opleidingen voor wie een goede bestuurder, toezichthouder of ledenraadslid wil zijn.

Alle opleidingen bestaan uit een serie tweedaagse bijeenkomsten, gastsprekers en coachinggesprekken voor een optimaal resultaat.

BESTUURDERSLEERGANG VOOR EEN KRACHTIGERE PROFILERING

Hoe ga ik om met mijn verantwoordelijkheid; en met de verhoudingen in/ tussen RVC en directie, vooral als het spannend dreigt te worden?

DIENEND MEESTERSCHAP OM DE ANDER TE LATEN FLOREREN

Hoe kan ik met mijn kwaliteiten de ander en de organisatie laten schitteren?

PERSOONLIJKE DUURZAAMHEID ALS BURN-OUT PREVENTIE

Hoe blijf ik "fit for the job" én goed voor mezelf zorgen?

AOCV ALS STEVIGE BESTUURSBASIS

Wat wordt van mij verwacht, hoe draag ik bij aan de coöperatie; en hoe breng ik mijn mening goed naar voren?

LEERGANG LEIDERSCHAP VOOR YOUNG POTENTIALS

Ik heb bestuurlijke ambities, hoe kom ik daar? En hoe krijg ik anderen mee?

Shaping sharp minds

MONIQUE @MOVARO

NICE

DE AARDE AAN HET WOORD

MAGAZINE ALGEMENE OPLEIDING
COOPERATIEVE VAARDIGHEDEN XXI

Inhoudsopgave

Editorial 3

Colofon

NICE

NICE opleiding & bestuurlijke raadgeving
Zutphensestraat 386,
6971 JS Brummen
T. 0575 - 54 62 35
office@nice-nyenrode.nl
www.nice-nyenrode.nl

Vormgeving:
Dolores Design
info@doloresdesign.nl
T. 06 1640 1543

Juni 2022

EDITORIAL

Balans of Balanceren

Aan het einde van de leergang van de AOCV mag er nagedacht worden over een onderwerp en deze gedachten worden vastgelegd in een magazine, zoals deze nu voor u ligt. Een leergang die plaats heeft gevonden in een bewogen periode, waarbij het af een toe en zoektocht was tussen wat kan, wat mag en wat we willen.

Natuur en Milieu, eveneens een onderwerp waarbij deze zoektocht toegepast kan worden. En helemaal als de vraag gesteld wordt: Wat willen natuur en milieu van ons? Is "ons" de ondernemersgeest die zit in de deelnemers aan deze leergang? Is "ons" de rol die we, naast onze bedrijven in de land- en tuinbouw, vervullen in een ledenraad, toezichthoudend orgaan of bestuur? Bij het opstarten van deze opdracht concluderen verschillenden van ons dat de vraag oproept tot veel meer vragen. Maar dat de vraag ook "samen doen" of "samen aan werken" in zich heeft.

Samen werken aan een einddoel, waarbij er evenwicht gezocht moest worden tussen ons onderling. Dit om gesprekken te voeren met verschillende deskundigen: op het gebied van natuur en milieu en de werkzaamheden in de natuur en het milieu. Gesprekken waarbij afgewogen is om vanuit verschillende perspectieven het onderwerp te bekijken. Gesprekken waarin gezocht is om balans te vinden tussen economisch belang, persoonlijke drijfveren of toekomstbestendige oplossingen. Of waren het gesprekken om ons te laten balanceren tussen deze onderwerpen over natuur en milieu? In dit magazine hopen wij u hiervan een weergave te geven. Aan de hand van vijf thema's - Wetenschap & Onderzoek, Politiek, Coöperatie & Belangenbehartiger, Ondernemer en Filosofie - zijn er gesprekken gevoerd met verschillende mensen die diepgaande ideeën hebben over deze onderwerpen. Daarnaast hebben de coöperaties van de cursisten van deze AOCV leergang de vraag die centraal staat in dit magazine zo beknopt mogelijk proberen te beantwoorden. Deze beantwoording is ook terug te vinden is in dit magazine.

Natuur en milieu is en blijft een belangrijk onderwerp, ook binnen onze coöperaties. U zult merken dat het onderwerp vanuit verschillende kanten benaderd kan worden, maar termen als evenwicht balans, respect en samenwerking zullen in alle artikelen naar voren komen. Termen die ook voor onze coöperaties zo van belang zijn. Tot slot is het nog goed om te weten dat dit magazine is ontstaan met dank aan de deelnemers aan de AOCV XXI en hun coöperaties, NICE, gastsprekers en geïnterviewden. Door het lezen van dit magazine zult u balans vinden in de beantwoording van de vraag: "Wat willen natuur en milieu van ons?". Of u zult gaan balanceren met deze vraag.

Veel leesplezier!

Namens de deelnemers aan AOCV XXI

Ele Jan de Boer *(Royal Friesland Campina)*
Erik Emmens *(AVEBE)*
Eva van Etten *(Royal FloraHolland)*
Franky Bollingh *(Fleurop-Interflora België)*
Gerben van Diepen *(CONO Kaasmakers)*
Gerhard de Visser *(Royal Friesland Campina)*
Hans de Bruijn *(Deltamilk/De Graafstroom)*
Henk van Leusen *(Rouveen Kaasspecialiteiten)*
Jan de Koning *(ABZ Diervoeding)*
Janet Heilersig-Roelofsen *(CRV)*
Janette Scholtens-Beets *(Royal Cosun)*
John Koeleman *(From Farmers)*
Jolle de Haan *(Royal Friesland Campina)*
Jos Langhout *(Royal Friesland Campina)*
Kim Vandermaeten *(Fleurop-Interflora België)*
Robin Kuper *(AVEBE)*
Toon van Kessel *(Royal FloraHolland)*

Juni 2022

ABZ Diervoeding

DE SAMENWERKING

Groei met de ABZ-formule

dichtbij dier

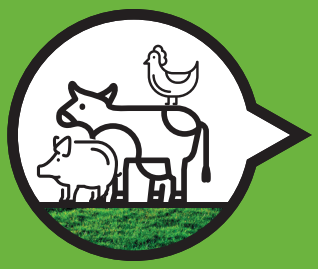

dichtbij boer met het juiste voer

dichtbij het beste resultaat

Verhoog uw rendement met de ABZ groeiformule, want investeren in kwaliteit loont. Voeg daarbij de bijzonder betrokken houding en jarenlange expertise van onze mensen en je hebt een gouden formule te pakken. Samen groeien?

Kijk op www.abzdiervoeding.nl / dat loont

Natuur en milieu belangrijk voor ABZ

De Samenwerking

Wij staan voor veilige en duurzame voedselproductie met respect voor natuur en milieu. Duurzaamheid staat centraal in onze bedrijfsvoering en advisering. In onze bedrijfsvoering zijn we continue op zoek naar de meest efficiënte oplossingen. Zo zijn de vrachtwagens uitgerust met boardcomputers. Optimalisatie van planning en rijgedrag resulteert in een lager verbruik. Op de nieuwe loods in Haastrecht zijn honderden zonnepanelen gelegd. Het productieproces is verder geoptimaliseerd met behulp van verregaande automatisering. Ditzelfde geldt voor het administratieve proces. Het afgelopen jaar is het digitale overleg uitgebreid ingevoerd.

We verwerken duurzame soja en palmolie in onze mengvoeders en gaan op die manier ontbossing tegen. CO2 wordt een belangrijk thema in de voedselketen. Wij bereiden ons daarop voor door o.a. de CO2 impact van de grondstoffen te waarderen. In 2022 staan we klaar om dit voor onze leden uit te rollen.

Als participant in de proefboerderijen van De Schothorst en KTC Zegveld ondersteunt ABZ De Samenwerking toegepast onderzoek naar o.a. verlaging van de stikstofemissie. Ook wordt er onderzoek gedaan naar de consequenties van een hoogwater boerderij op CO2 uitstoot en bodemdaling.

Met onze specialisten in de buitendienst werken we aan een duurzame veehouderij. In de melkveehouderij worden met gerichte bemestingsadviezen verliezen beperkt en gestreefd wordt naar een optimale productie van eigen land. Onze WeideCoaches trainen melkveehouders in graslandbeheer. De plantenteelt specialisten zijn actief op het gebied van kruidenmengsels, biodiversiteit en ruwvoedermanagement. In de varkens – en pluimveehouderij zijn we gefocust op optimalisering van voeding en management. We ondersteunen daarbij onderzoek naar verwaarding van reststromen en co-producten uit de humane voeding. We begeleiden onze klanten in een mogelijke transitie naar planetproof of biologisch.

Deze transitie naar een duurzame veehouderij moet echter wel samen gaan met een realistisch verdienmodel. ABZ De Samenwerking blijft hierbij hameren op een wenkend toekomstperspectief voor haar leden.

Er zijn maar weinig grote consumentenmerken waarbij duurzaamheid zo hoog op de agenda staat als bij Tony's Chocolonely. AOCV sprak met "Impactus Prime" (hoofd Duurzaamheid) Paul Schoenmakers over satellieten, lekkere chocolade en Parijs.

"De grootste CO2-voetafdruk van een reep melkchocolade zit hem in de melk, niet de cacao"

We kennen Tony's Chocolonely als een bedrijf met een sociale missie om gedwongen arbeid en kinderarbeid uit de keten te halen. Hoe doen jullie dat?

Het bedrijf heeft de ambitie om niet alleen de eigen chocolade slaafvrij te maken, maar om de gehele cacaosector te veranderen. Ongeveer twee derde van de wereldproductie van cacao komt uit Ghana en Ivoorkust. De cacaobonen worden geproduceerd door 2,5 miljoen kleine boeren. Op deze plantages werken maar liefst 1,5 miljoen kinderen. En dan heb ik het niet over kinderen die na schooltijd of in het weekend de ouders even meehelpen. Het gaat hier om kinderen die lange dagen maken met zwaar fysiek werk en die hierdoor niet naar school kunnen. Omstandigheden die ook volgens de lokale wet- en regelgeving niet zijn toegestaan. Illegale kinderarbeid dus. Dit wordt vooral veroorzaakt door extreme armoede onder cacaoboeren. Tony's Chocolonely heeft contact met overheden in West-Afrika, maar meer nog met overheden hier in de consumerende landen waarin we lobbyen voor wetgeving die bedrijven verantwoordelijk houdt voor wat er aan het begin van de keten gebeurt. We werken hiervoor met partner coöperaties in Ghana en Ivoorkust en monitoren continu wat

goed gaat en wat beter moet. Daarnaast hebben we als doel om de problematiek die er heerst in de cacaoproductie aan het licht te brengen en dit actief naar buiten te communiceren. We zijn dus geen bedrijf dat naast chocolade ook impact maakt, we zijn een impact bedrijf dat ook chocolade maakt!

In hoeverre speelt natuur en milieu hier een rol in?

Klimaatverandering heeft een grote invloed op de armoede. Bomen worden gekapt waardoor vruchtbare grond te maken krijgt met een monocultuur. Helaas is het voor boeren goedkoper om een stuk bos te kappen dan om oude landbouwgrond te hergebruiken. Dit omdat er voor 10 tot 15 jaar voldoende voedingstoffen in de grond aanwezig zijn. Bosgrond bespaart kunstmest en het hout brengt ook geld op. De laatste 30 jaar is in Afrika veel bos en regenwoud gekapt voor de cacao productie. Hierdoor verliest de bodem haar vruchtbaarheid. Wij stimuleren de rehabilitatie van cacaoplantages door middel van het terug planten van bomen en het voeden van de bodem met organische meststoffen. Hiermee kunnen we de teelt van cacao op deze grond in stand te houden en tegelijkertijd de biodiversiteit in stand houden.

Een belangrijk hulpmiddel is het terugdringen van houtkap is het gebruik van GPS. Hiermee worden alle plantages ingemeten. Dit helpt de boeren, doordat ze voor het eerst exact weten hoe groot hun plantage is. Hiermee kunnen ze een betere inschatting maken hoeveel hulpstoffen ze nodig hebben en welke opbrengst ze zouden moeten kunnen halen. Ze kunnen met die gegevens monitoren waar er risico op ontbossing is.
In breder perspectief is het belangrijk dat alle grote cacaospelers over gaan op volledige traceerbaarheid om zo cacaoproductie vanuit voormalige bospercelen te kunnen weren. Tony's Chocolonely is dus een bedrijf met primair een sociale missie, maar we zijn er goed van doordrongen dat er geen sociale gerechtigheid kan zijn op een planeet die wordt vernietigd. We kunnen dus het alleen het sociale aspect verbeteren als we ook de milieuproblemen aanpakken.

Wat doet Tony's Chocolonely om het milieu te beschermen?

We berekenen voor al onze chocola compleet van boon tot reep wat de CO2-voetafdruk is. Hierbij maken we inzichtelijk wat de CO2-uitstoot is in de gehele keten; bij de productie van cacao, bij transport, bij het maken van de chocolade. We minimaliseren onze uitstoot waar mogelijk en compenseren de rest door te investeren in het vergroenen van verdroogde gebieden in Afrika. Dat laatste doen we in partnership met de non-profit organisatie Just Dig It. Buiten de eigen organisatie zijn juist ook de ketenpartners erg belangrijk om de uitstoot van Tony's Chocolonely producten te verminderen. Zo komt uit onze analyses duidelijk naar voren dat de CO2-voetafdruk van melkchocolade vooral afkomstig is van de melk, en niet van de cacao. We zijn dus hard op zoek naar melk waarvan de CO2-voetafdruk kleiner is. Er lopen momenteel initiatieven om te werken met nieuwe veevoeradditieven die de methaanuitstoot tijdens de spijsvertering van de koe terugdringen. Hier liggen grote kansen voor voer- en zuivelcoöperaties.

Hebben jullie ook een verdienmodel…?

Ook dat is onderdeel van de missie. Het is de bedoeling dat zichtbaar wordt dat het model van Tony's Chocolonely werkt voor iedereen in de keten. Maar dat betekent dat we allereerst een fantastisch goed product moeten hebben. Een product dat consumenten aanspreekt, dat ze lekker vinden en dan graag nog een keer gaan kopen. Het kan zijn dat iemand met een zwak voor de wereldproblematiek een Tony's Chocolonely reep koopt, maar als deze niet lekker is, dan kopen ze geen tweede reep. Dus moet die reep superlekker smaken. Als Tony's Chocolonely hebben we gelukkig kunnen laten zien dat dit helemaal niet hoeft te "bijten" met onze missie, maar dat het juist hand in hand kan gaan. Hoe meer chocolade we verkopen, hoe groter onze impact. Hoe groter de verkoop, hoe meer cacao we kunnen kopen en hoe meer ondersteuning we kunnen bieden in Afrika. Onze inkoopprijs stelt boeren in staat om een leefbaar inkomen te verdienen. Dit hebben we samen met FairTrade en op basis van heel veel onderzoeken berekend. Dit inkomen is een stuk hoger dan enkel de FairTrade premie. Dit kan Tony's Chocolonely weer terugverdienen uit de markt omdat een deel van de consumenten echt gemotiveerd is een iets hogere prijs te betalen. Toch bestaat de klandizie van Tony's Chocolonely voor ongeveer 85% uit consumenten die Tony's Chocolonely niet koopt vanwege hun missie, maar gewoon omdat de chocolade lekker is of omdat het merk of de wikkel ze aanspreekt. Deze groep consumenten

komt pas daarna in aanraking met het verhaal achter het merk. Zo raken steeds meer mensen geïnteresseerd in de missie. Velen zijn verrast dat er anno 2022 nog steeds zoveel kinderen zijn die hun toekomst niet ten volle kunnen benutten. Omdat ze niet naar school kunnen omdat ze moeten werken op cacaoplantages. De sociale missie van het bedrijf wordt treffend gesymboliseerd door de ongelijke stukjes in de reep. Deze kun je niet gelijkmatig verdelen met je vrienden of kinderen. De reep is ongelijk verdeeld omdat de marges in de hele cacao industrie ongelijk verdeeld zijn. Het is Tony's Chocolonely in 2018 gelukt om in Nederland marktleider in chocoladerepen te worden en om daarmee een grote verandering het wereldwijde cacao-landschap te veroorzaken. Door internationale uitbreiding van het bedrijf, is men bezig om de wereldwijde cacao-industrie blijvend eerlijker te maken en te verduurzamen.

"Beginnen met dweilen en de kraan dicht draaien"

Tot slot, pratende over de klimaatveranderingen en de klimaat afspraken die zijn gemaakt in Parijs: is er volgens Tony's Chocolonely een kort antwoord op de vraag: Wat vraagt natuur en milieu van ons? Er zal versneld gehandeld moeten worden om de doelen van Parijs te halen. We moeten niet alleen dweilen om de troep op te ruimen. De kraan moet echt dicht, dus stoppen met CO2-uitstoot!

Rouveen Kaasspecialiteiten

Rouveen Kaasspecialiteiten is een coöperatie met 240 betrokken leden-veehouders, waarvan een kwart met een biologische bedrijfsvoering. Het unieke duurzaamheidsprogramma "Rouveen Gewoon Duurzaam" heeft een 100% (vrijwillige) deelname.Hiermee werken de leden-veehouders, medewerkers, productielocaties en partners samen aan een toekomstbestendige coöperatie.

Het hoge weidegangpercentage van 96,2% is een mooi voorbeeld van de bovengemiddelde inspanningen die onze leden leveren op het gebied van onder meer diergezondheid en dierenwelzijn. Als onderdeel van "Rouveen Gewoon Duurzaam" is samen met Provincie Overijssel 'Biodiversiteit à la Carte' ontwikkeld; een programma dat de boeren helpt zichtbaar te maken wat er – naast het produceren van betaalbaar en kwalitatief hoogstaand voedsel – gedaan wordt aan bijvoorbeeld het onderhoud en verbeteren van de kwaliteit van landschap, flora en fauna. Dit programma probeert de coöperatie te belonen op de plek waar het daadwerkelijk gebeurt: het boerenerf.

De productielocatie in Rouveen is volop bezig met vergroening binnen de energievoorziening. Naast het gebruik van zonnepanelen wordt de totale stroomvoorziening lokaal gemaakt door de stroomafname van het windmolenpark in

Hattemerbroek, zo'n 20 kilometer verderop. Ook gebruikt het bedrijf, als eerste kaasmaker in Nederland, een innovatieve warmtepomp met waterkoeler waarmee het verbruik van aardgas en de uitstoot van stikstof, NOx en CO2 wordt gereduceerd.

Geïnterviewde:
Klaas Hokse, directeur-bestuurder

240 leden-veehouders

Hofleverancier sinds 2005

200 medewerkers

450 verschillende kaasspecialiteiten

Wereld-assortiment

Veelzijdig in **kaasspecialiteiten**

Al meer dan honderd jaar is Rouveen Kaasspecialiteiten meester in het maken van kaas. Kaas in honderden soorten, smaken en kleuren. Bereid van verschillende melksoorten en met een ruime keuze aan ingrediënten. Ontwikkeld en geproduceerd voor een bijzondere smaakbeleving in alle eetculturen wereldwijd.

SINDS 1905
Rouveen
KAASSPECIALITEITEN

BASTIAANSEN Bio

info@rouveenkaas.nl | rouveen-kaasspecialiteiten.nl
info@bastiaansen-bio.com | bastiaansen-bio.com

De coöperatie waar mensen en planten centraal staan

Als agrifoodcoöperatie stellen we vanuit Royal Cosun onze mensen en planten centraal in alles wat we doen. Al ruim 120 jaar werken we samen met onze leden en telers om planten om te zetten naar bruikbare oplossingen voor iedere dag.

Agrarische gewassen zijn voor ons de basis van een duurzame toekomst. Samen met onze bedrijven Aviko, Cosun Beet Company, Duynie Group, SVZ, en Sensus ontwikkelen we voeding, voedingsingrediënten, diervoeding, biobased ingrediënten en groene energie. We werken op een duurzame, circulaire en transparante manier samen met toeleveranciers en telers uit Europa, Noord-Amerika en Azië. We ontsluiten de volledige potentie van planten om slimme, duurzame oplossingen te creëren voor huidige en toekomstige generaties. Zo voegen we waarde toe aan de hele keten en spelen we in op maatschappelijke uitdagingen. Ga voor meer informatie naar: www.cosun.nl

The Plant Positive Way

Cosun

Wat verwachten natuur en milieu van onze coöperatie?

Nederland is klein, dichtbevolkt en we hebben veel uitdagingen waar land voor nodig is. Denk aan nieuwe woningen en andere bebouwing, infrastructuur, plaats voor windmolens en natuurontwikkeling. Natuurlijk moet er ruimte zijn voor landbouw; een toekomstbestendige teelt die ook rendabel is. Daar werken we aan vanuit ons initiatief "Groeikracht".

Met een groeiende wereldbevolking is het verstandig om voedsel te produceren daar waar land vruchtbaar is en telers tot de absolute wereldtop horen: in Nederland. We moeten dus slim samenwerken op het gebied van landschapsinrichting en beheer daarvan. Daarom vind ik het Groene Cirkels project "Landbouw en Openbaar Groen" zo mooi. Het project richt zich op het ontwikkelen en afstemmen van het beheer van landbouw, akkerranden en openbaar groen. Door een optimale inrichting van het landelijk gebied willen we de natuurlijke plaagregulatie in de landbouw versterken, de natuurwaarde verhogen door jaarrond voedsel en beschutting voor dieren en planten te bieden, uitspoeling van nutriënten naar het oppervlaktewater verminderen en zorgen we voor een aantrekkelijk recreatief landschap. Er zijn drie pilotgebieden en het mooie is dat we hier samen met telers, gemeentes, provincies, kennisinstellingen en universiteiten in optrekken: gebruikmakend van elkaars middelen en expertise. En dat is volgens mij precies wat natuur en milieu van ons verwachten.

Olie Andries

Voorwoord

Op een druilerige maandagmiddag in december krijgen wij , als AOCV groep, de kans om de heer Dirk de Lugt te interviewen. Als voorzitter van de Raad van Beheer van Royal Cosun en van Brancheorganisatie Akkerbouw, en daarnaast ook vanuit eigen persoonlijke ervaringen, heeft hij ons veel te vertellen op het gebied van coöperatie, natuur en milieu. Door beperkende maatregelen is een live gesprek niet mogelijk. Toch was er digitaal ook genoeg te bespreken en was het uur dat we gereserveerd hadden voor ons interview zeker te kort. Online zijn we met Janet Heilersig-Roelofsen (CRV), Peter Schut (DOC), Kim Vandermaeten (Fleurop-Interflora België) en Janette Scholtens-Beets (Royal Cosun).
Dirk heeft bewust gekozen voor bestuurlijk werk. Door een akkerbouwbedrijf op Texel, samen met een van zijn broers en zoon te runnen is hier ruimte voor. Hij geeft aan dat je niet alleen maar voor jezelf leeft, dat je je dienstbaar moet opstellen en daarnaast moet proberen iets te betekenen voor een ander. Dit draagt hij dagelijks uit.

Kloppen onze wegen wel die wij inslaan met natuur en milieu?

Grote vraag die bij ons elke keer naar voren komt als we aan natuur en milieu denken: Kloppen onze wegen wel die wij inslaan met natuur en milieu? Baseren wij onze keuzes wel op de juiste aannames? Soms nadenkend met gezond boeren verstand krijg je het gevoel dat we niet altijd de juiste dingen doen. We maken gemaakte natuur, werken aan klimaat op basis van modellen, en creëren een papieren duurzaamheid.

Een coöperatie vindt Dirk een heel sociale ondernemingsvorm: op elkaar letten, op elkaar passen, proberen goed voor elkaar te zorgen. Door de samenwerking is er een verbinding naar het milieu, want de samenwerking versterkt de kennis en technische begeleiding.
Vandaag de dag staan we voor een transitie. Er moet nagedacht worden over hoe je met natuur-milieu-coöperatie omgaat. De ketens en de maatschappij vragen om oplossingen. Deze zijn enkel mogelijk door een goed beleid. Door een professionele samenwerking creëer je een balans die positief is voor alle partijen.

Een vraag die we kunnen stellen is: zijn de ketens een soort nieuwe coöperatie? Want ze oefenen druk uit op de landbouw. Het gevaar dreigt dat de coöperatie het stuur niet meer in handen heeft. Er moet gezocht worden naar een manier van samenwerken waar ook de boeren beter van worden. Nu is er een verschil. Elke keten heeft zijn certificaten. De samenleving vraagt eigenlijk maar één ding: minder belasting op de omgeving. De politiek speelt hierin een rol. Tegen 2030 moet er voldaan worden aan een bepaalde maatstaf. Niet enkel voor Nederland. Over de hele wereld heeft de akkerbouw hetzelfde probleem.
De maatschappij moet door de politiek gesteund worden zodat de mensen vertrouwen krijgen om nog het boerenbedrijf te kunnen uitvoeren. Het is de bedoeling dat er veilig en duurzaam voedsel wordt geproduceerd met een minimale belasting voor het milieu. Hiervoor zijn de feiten belangrijk, maar de overheid werkt met modellen.

Wat is natuur? Is dat alleen wat van nature ontstaan is of kan dat ook door ons ontworpen zijn?
Dirk geeft aan dat alle natuur binnen ons land eigenlijk is aangelegd, zelfs een deel van de duinen. De natuur is aangelegd met een doelstelling en is dan niet geheel natuurlijk. We denken dat hoe meer natuur, des te beter. Toch zou het beter zijn om de bestaande natuurgebieden weer te verbeteren (zoals bijvoorbeeld de Oostvaardersplassen) en niet alsmaar nieuwe gebieden aan te wijzen. De natuur organisaties willen meer grond toegewezen krijgen en de agrarische sector ook. Natuurorganisaties weten beter hoe ze de publieke opinie moeten benaderen om sympathie te krijgen. Boeren zetten zich normaal gesproken minder af, al zie je nu met protesten dat dat ook aan het veranderen is. Gebrek aan kennis zorgt er voor dat er beslissingen (bijvoorbeeld door de politiek) worden genomen die ver van de praktijk staan.

Wat willen we overdragen op de volgende generatie: een wereld vol natuur/milieu problemen of hebben we oplossingen bedacht die uitgevoerd kunnen worden? Denk in oplossingen en welke zijn er?
Als sector zijn we in Nederland goed in het overdragen van kennis van productie en om oplossingen te vinden om het beter te doen. Ik word altijd enthousiast van jonge boeren die met veel energie nieuwe kansen willen aanpakken, de nieuwe generatie staat er altijd meer open voor. De samenleving moet willen begrijpen dat de agrarische sector ertoe doet. Passend in het gebied of landschap moet de sector de kans krijgen om oplossingen uit te voeren.

Hoe is het klimaat veranderd de afgelopen 50 jaar en hoe hebben we daar op ingespeeld en wat kunnen we hieruit leren naar de toekomst?
Op het klimaat hebben we maar op beperkte schaal invloed. Hier zou wereldwijd op gestuurd moeten worden. Aanpassingen in bijvoorbeeld de akkerbouw en veehouderij zoals het vastleggen van koolstof, het verminderen van methaan en het beperken van lachgas kunnen we met elkaar gaan doen. Sommige dingen kunnen we terug verdienen, andere ook niet of minder. Door bijvoorbeeld koolstof vastlegging kun je de grond verbeteren, maar dit is ook niet heilig. Dit kan niet jaar op jaar, want op een gegeven moment kan de grond niet meer vastleggen. Hierdoor verbeter je wel je grondkwaliteit en daardoor is de grond weerbaarder voor klimaatverandering zoals droogte en veel water in korte tijd. Als je grond dan verbeterd is in organische stof, produceert deze ook minder lachgas en je hebt fors hogere opbrengsten dus een beter verdienmodel. Hier heb ik zelf erg goede ervaring mee de laatste 10-15 jaren, en uiteindelijk verdien je hier meer mee dan door de verschillende certificaten. Als je als bedrijf methaan moet verminderen en de markt betaalt daar niet voor, is dit extra kostprijs verhogend en dan gaat het niet werken. Er zou een regel moeten komen om dit niet rendabele deel te compenseren.

Hoever kunnen we gaan en blijven we alles voor met deze wereldbevolking?
De landbouw heeft zich altijd aangepast aan de

groei van de wereldbevolking. Door het gebruik van technologie en innovaties kan de productie worden geoptimaliseerd. De hoogste efficiëntie wordt bereikt bij een intensieve vorm van landbouw. Dit is op wereldschaal de oplossing alhoewel daar in Nederland anders over wordt gedacht.

Zou u van de landbouwsector gemakkelijk een footprint kunnen maken per product, en hier gelijk bij kunnen zeggen hoe u deze zou kunnen verlagen of verkleinen?
Een footprint maken per sector per product is in de grondgebonden sector erg lastig. In de industrie kan je meten wat de uitstoot is en deze reduceren naar een bepaalde norm. Toch kunnen coöperaties hierin nog meer betekenen. Een integrale aanpak door de verschillende sectoren zal per saldo een beter resultaat geven. Dit vergt wel veel inspanning van zowel de boer als de totale sector. Eerst monitoren hoe het nu is door nulmetingen te doen. Hoe en wat staat echter nog in de kinderschoenen. Toch zien we positieve veranderingen door bijvoorbeeld minder grondbewerkingen, dit is op alle gronden (zand, klei of veen) echter anders. Ook dat maakt het complex. We hebben binnen ons kleine land een enorme diversiteit aan grondsoorten.

Is het de consument of de industrie/producent waar de start van een eventuele ommezwaai zou moeten plaatsvinden?
We hebben daar allemaal een rol in, maar het begint uiteindelijk bij de consument. Maar we kunnen al onze aanpassingen voor verduurzaming niet bij de consument leggen. We exporten als land 80% van onze productie, daar betalen ze niet meer voor onze aanpassingen. We hebben steeds onze kostprijs en opbrengst in balans kunnen houden door te investeren in optimalisatie en efficiëntie. Je ziet het nu zo kort bij elkaar komen, dat dit een keer fout gaat. Je zult als coöperatie, inkopers en dergelijke met elkaar om de tafel moeten om die prijs omhoog te krijgen, want zo gaan we het niet redden. De concepten om meer inkomsten te krijgen van bijvoorbeeld lokaal vlees, zuivel of aardappelen werken heel mooi, maar zijn geen oplossing voor de grote massa, omdat we een op de export gericht land zijn. We hebben een samenleving nodig die accepteert dat we het als klein land mogelijk maken om de wereld van duurzaam voedsel te voorzien.

Het is belangrijk dat de samenleving het belangrijk gaat vinden dat er boeren zijn en dat ze niet zeggen dat ze wel zonder kunnen. Dus het is zaak om de maatschappelijke relevantie overeind te houden. Dit moet gaan met voldoende rentabiliteit dat is leidend, geen bedrijf kan zonder een verdienmodel, anders kunnen we niet investeren en verduurzamen. Als we alles wat we in Nederland produceren hier kunnen verkopen zou alles een stuk makkelijker zijn. Samenvattend kunnen we stellen dat er op het gebied van natuur, milieu en coöperatie zeker uitdagingen zullen blijven door een steeds veranderende wereld. Door mee te gaan met de tijd en de kansen te benutten blijven er zeker mogelijkheden.

Wat verwachten natuur en milieu van Zuivelfabriek De Graafstroom?

Zuivelfabriek De Graafstroom in Bleskensgraaf, producent van hoogwaardige Goudse natuurkazen, is eigendom van circa 200 ondernemende boeren. Naast ondernemerschap en vakmanschap staat rentmeesterschap hoog in het vaandel bij ons bedrijf. Wij vinden het belangrijk om verder te kijken dan het nu. Onze boerenbedrijven en de kaasmakerij worden zo beheerd, dat er ook een toekomst is voor volgende generaties.

Wij zetten ons dan ook in voor het duurzaam beheer van de regio waarin onze kaasmakerij en veel van onze leden veehouders geworteld zijn, namelijk het unieke veenweidegebied in het Groene Hart. Een uitdaging waarmee deze regio te maken heeft, is bodemdaling, waarbij door oxidatie van veengrond CO2 vrijkomt.

Zuivelfabriek De Graafstroom is initiator van het grootschalige project "Groene Cirkel Kaas & Bodemdaling". Door middel van peil gestuurde waterdrainage in percelen wordt het mogelijk om de grondwaterstand te sturen en zo bodemdaling tegen te gaan. Bovendien wordt biodiversiteit hierdoor bevorderd. Wij hebben hierin de samenwerking gezocht met diverse partijen, waaronder de Provincie Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland, Wageningen University & Research en de Rabobank.

Bovenstaand project is een voorbeeld van hoe wij bijdragen aan een duurzame en economisch veerkrachtige melkveehouderij in het Groene Hart. Zorg voor natuur en milieu is hiermee

KAAS UIT HET HART: DAT PROEF JE!

Al meer dan een eeuw lang produceert Zuivelfabriek De Graafstroom (h)eerlijke, natuurgerijpte Goudse kaas. Van zachte jonge en volle belegen, tot pittige oude; stuk voor stuk kazen met karakter. Wij noemen dit kaas uit het hart; kaas die met veel zorg, passie en liefde is bereid in het Groene Hart. Dat proef je!

ZUIVELFABRIEK
DE 1908 GRAAF STROOM
KAAS UIT HET HART

GLOBAL CHEESE AWARDS FROME 2021 · FROME 2019 · FROME 2018 · FROME 2017

www.degraafstroom.com

Wat wil natuur en klimaat van onze coöperatie?

Deze vraag past in onze aanpak 'Going Circular For the Future of Farming'. Dit definiëren wij met het omzetten van laagwaardige ingrediënten in kwalitatief hoogwaardig voedsel, zonder verspilling en geen vervuiling. De drie thema's in deze aanpak zijn:

Grondstoffen voor voer: Denk aan de inkoop van grondstoffen met als doel 100% verantwoorde inkoop van palmolie en sojameel in 2025. Ook wordt er gebruik gemaakt van reststromen uit bijvoorbeeld de voedingsindustrie.

Voerproductie: De uitstoot en het energieverbruik staat hierin centraal. Hoe kunnen we onze productie en voerleveringen zo inrichten dat we het milieu zo min mogelijk belasten? Door de biomassacentrale bij onze fabriek in Lochem die wordt gestookt op regionaal snoeiafval verbruikt deze fabriek vrijwel geen aardgas meer. Doel is dat deze fabriek in 2025 volledig energieneutraal draait. En voor de gehele organisatie is het doel 50% hernieuwbare energie te gebruiken in 2025.

Voeroplossingen: Hier willen we een leiderschapspositie innemen met innovaties en met onze voeroplossingen om de CO2 voetafdruk op het boerenbedrijf te verlagen en de biodiversiteit te ondersteunen

De vraag achter de vraag:
Wat is natuur? En wie zijn wij?

Het thema van deze glossy is de vraag: "Wat vragen natuur en milieu van ons?" Een vraag waarop mensen uit de agrarische sector al vrij snel zijn geneigd heel praktisch te antwoorden. Minder gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, extensief beweiden, bloemrijke randen, natuurvriendelijke oevers om maar een paar dingen te noemen. Maar als we een pas op de plaats maken en echt stilstaan bij de vraag, dan is het een vraag met niet alleen heel praktische antwoorden. Het is juist ook een filosofische vraag. Om een filosofische vraag goed te kunnen doorgronden en te kunnen beantwoorden, zochten we ons heil bij hoogleraar en mede-oprichter van de Filosofische School Nederland, Gabriël

Het is 6 januari 2022, de corona-maatregelen zijn vol in effect, en dus treffen we Gabriël via Teams. Van tevoren hebben we Gabriël een korte achtergrond gemaild en na een korte kennismaking, waaruit blijkt dat Gabriël niet onbekend is met de agrarische sector doordat hij is opgegroeid te midden van boerderijen en akkerbouw, begint het gesprek meteen met de hoofdvraag "Wat vragen natuur en milieu van ons?".

Natuur

"De manier waarop de vraag verwoord is, zegt al iets" zegt Gabriël. "De vraag veronderstelt dat de natuur een bezielde entiteit is die iets van ons wil. Om de vraag goed te kunnen begrijpen en goed te kunnen beantwoorden, moeten we onszelf eerst een andere vraag stellen. Namelijk: wat is natuur? Natuur is eigenlijk alles. En als we kijken naar de evolutie van de mensheid is dat niet zo vreemd; vroeger leefde iedereen in, van, voor, door en met de natuur. Pas de laatste 200 jaar zijn we natuur meer als een object gaan zien. Al zijn we de laatste 30 jaar terug aan het keren naar de oude houding: natuur omvat alles en mensen zijn een afhankelijk onderdeel van de natuur.

Er is eigenlijk geen onderscheid tussen "echte" natuur en door mensen gemaakte ofwel gecultiveerde natuur. Veel mensen hebben een romantische opvatting van de natuur. Ze denken dat de natuur iets heel anders is. Dat je erop uit moet, naar de natuur toe moet gaan. Dit is vooral een opvatting van mensen die in de stad wonen, stedelingen. Een boer, akkerbouwer of tuinder is zelf ook natuur. Zelfs een computer of software werkt niet zonder natuurlijke processen."
"Milieu wijst op omgeving", antwoordt Gabriël. "Een dier leeft in een omgeving en kan daar alleen overleven als het zich aanpast aan zijn omgeving. Neem het voorbeeld van de olifant en de wolharige

mammoet. Ze stammen beide af van hetzelfde dier. De mammoet leefde in een zeer koude omgeving en kon in die omgeving alleen overleven door een zeer dikke vacht. De olifant daarentegen leeft in een hele warme omgeving, waar een dikke vacht bezwaarlijk is. Dus hoewel ze van eenzelfde voorouder afstammen, zien ze er na een groot aantal generaties toch heel anders uit."

Net zoals we onszelf dan eerst moeten vragen "wat is natuur?", moeten we stil staan bij de vraag wie wordt bedoeld met "ons". En in het verlengde daarvan: is de huidige reactie en manier waarop we met natuur omgaan te zien als afkopen? "Een hele goede en relevante vraag," zegt Gabriël. "Wat doet een dier als er gevaar dreigt? Het schrikt, om daarna te kiezen tussen vluchten of vechten. De schrikreflex zorgt ervoor dat ze overleven. Wij, als mensheid, zijn overdreven schrikachtig. Sommigen zullen denken "We fixen het wel even". Maar kan dat ook? Nee, al was het maar omdat ons hele economische model debet is aan het probleem. Er is vooruitgang, maar er zijn ook grote verschillen. Dat is bij iedereen bekend. Die verschillen zorgen wereldwijd ook voor spanningen. Is het op lange termijn te handhaven? Ja, als je de evenwichten van de natuur respecteert of zelfs herstelt. Nee, als het economische model op gespannen voet staat met het natuurlijk evenwicht."
"Als samenleving zijn we individualistischer geworden. Zeker in Europa." stelt Gabriël. "Na de Tweede Wereldoorlog is de individuele vrijheid zo belangrijk geworden dat de gemeenschapszin sterk verminderde. Veel mensen hebben niet de behoefte om deze vraag te stellen. Maar dat geeft blijk van korte termijn denken. Terwijl de kern van de zaak is: Alles wat je doet heeft gevolgen. Ook als je niks doet!"

Coöperatie

"Individuele keuzes en vragen hebben wel degelijk invloed. Uiteindelijk heeft de consument enige macht. Zo is de plofkip uit de schappen van supermarkten gegaan, niet omdat de supermarkten dat zo'n goed idee leek, maar omdat de consument dat wilde. Maar er is wel enige samenwerking ofwel coöperatie nodig om iets voor elkaar te krijgen. Je kan "ons" opvatten in de zin van de mensheid. Maar, de mensheid heeft geen overkoepelende regering en dus is het vrijwel ondoenlijk om als "mensheid" iets voor elkaar te krijgen. Tussen de twee niveaus van "ons" als individu en "ons" als mensheid zit de nationale regering. Maar hoe krijg je actie op

collectieve schaal? Er is een vorm van sturing nodig. Wat leidt tot de volgende problematiek: hoe krijg je dat georganiseerd? Dat probleem is niet oplosbaar als je alleen maar via de markt werkt of alleen maar via de staat. Sturing van bovenaf wordt gemakkelijk een dictaat. De beste oplossing is vrijwillig samenwerken of coöperatief handelen."

De coöperatie als oplossing. Muziek in onze oren als leden van een coöperatie en deelnemers aan de AOCV, waar de C voor Coöperatieve staat.
Als we teruggrijpen op de vraag "wat vragen natuur en milieu van ons?" dan veronderstelt dat toch enige actie. Gaat er wel iets gebeuren?
"Er gebeurt al heel veel! Die mensen moeten we eren en we moeten hun positie versterken. Coöperaties zijn een heel goed voorbeeld om dat te doen. Er zou ook meer politieke erkenning voor moeten zijn. Men doet alsof de coöperatie iets van het verleden is. Dat is allesbehalve waar. Het is bijvoorbeeld geen toeval dat er na de millenniumwisseling veel nieuwe coöperaties bijgekomen zijn."

Balans / evenwicht

De mensheid is flink aan de slag gegaan met de natuur en heeft veel toegevoegd. Goede dingen, maar ook veel problemen. Zodanig dat de evenwichten in de natuur uit balans zijn gebracht. Het korte antwoord op de vraag is dan: de natuur wil zijn evenwicht terug."

"Het leven draait om drie V's: Voedsel, Voortplanting en Veiligheid. Ook in het menselijk leven draait het hier om. Wij kunnen als mensheid niet overleven als we de eisen van de omgeving naast ons neerleggen. En dus moeten we oppassen voor "Het even fixen" Dat wijst vaak op een hoogmoedige instelling."
Wat vragen natuur en milieu van ons? Gabriël denkt dat die vraag zowel ten positieve als ten negatieve kan worden beantwoord.
Negatief: Minder menselijke hoogmoed. Meer erkenning dat wij als soort van de natuur afhankelijk zijn.
Positief: Meer aandacht en zorg voor de langere termijn. Dat omvat de mensheid als geheel.

Slot

Wat vragen natuur en milieu van ons? Een filosofische vraag die je het best kan beantwoorden door te praten met een filosoof. Bij het woord filosoof denkt men al snel aan de grootheden uit de Griekse oudheid; mannen als Plato en Socrates, met een lange baard en ingewikkelde lange verhalen over grootste ideeën en theorieën. Dat beeld kan ervoor zorgen dat men voorafgaand aan het lezen van dit artikel dacht dat het een heel zwaar en moeilijk artikel zou worden. Men zal het met ons eens zijn dat "onze" filosoof, Gabriël van den Brink, op een begrijpelijke en plezierige manier antwoord heeft gegeven op onze vraag: door te appelleren aan ons gezonde boerenverstand.

Wat vragen natuur en milieu van ons? Balans en evenwicht. En Gabriël reikte ook een, voor ons hele toepasselijke, manier aan om deze balans te verkrijgen: coöperatie ofwel vrijwillig samenwerken.

Stap bij ons in voor...

- Meer impact
- Meer kennis
- Meer rendement

from farmers
BOEREN MET AMBITIE

Boerenland is net zo goed natuur

“Laat van je horen en zorg dat je onmisbaar bent”

Boerenland is ook natuur. Caroline van der Plas, mede-oprichter van de politieke partij BoerBurgerBeweging en lid van de Tweede Kamer, vindt dat de akkergronden en weilanden, en de agrarische gronden net zo goed natuur zijn en als zodanig moeten worden gewaardeerd.

“Het is raar dat een splitsing wordt gemaakt tussen natuur en agrarische grond. Veel mensen komen van de stad juist naar het platteland omdat zij het mooie natuur vinden. Ze willen graag door het boerenlandschap fietsen en wandelen.”
“Natuur is alles wat groen is en leeft”, meent het Tweede Kamerlid voor de Boer Burger Beweging. Zij benadrukt dat de boer een wezenlijke rol vervult in het natuurbeheer, een sleutelpositie die hij moet behouden. “Stel jezelf de vraag: voor wie doe je het? En: heeft dat wat je doet effect op wereldwijde biodiversiteit?”Ongerepte natuur.

“Natuur moet onderhouden worden. Je moet het beheer niet overlaten aan mensen die er geen verstand van hebben, want dan gaat het mis. Nergens in Nederland is er natuur, een boom of grasspriet, waar geen menselijk handelen aan te pas is gekomen.”
Het is volgens haar niet overal koek en ei. “Er zijn natuurgebieden waar de druk hoog is, waar iets moet gebeuren. Maar we moeten eerst weten waardoor het slecht gaat. Je kunt het niet alleen afschuiven op de stikstofdepositie van een nabijgelegen boerenbedrijf. Is het beheer niet goed geweest? Komt het door de toenemende verstedelijking of de forse groei van het vliegverkeer? Er zijn meer mensen en meer auto’s. Wat heeft dit allemaal voor invloed? We weten het niet precies.”

Het Planbureau voor de Leefomgeving is hier ook erg kritisch op en pleit voor een onderzoekscommissie, weet Van der Plas. “Exacte gegevens over de staat van de bodem in de Natura 2000-gebieden van de afgelopen dertig jaar over de natuur zijn er niet. Waar praten we over? Niemand weet het, ook minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit de heer Staghouwer niet en premier Rutte evenmin.”

Pas op de plaats

“Het is bizar. Dat heb ik in het debat met Rutte ook gezegd: we leggen een zak met geld – 25 miljard

euro – op tafel om in de agrarische sector de hele boel op zijn kop te zetten, terwijl niet bekend is waar we het precies over hebben en wat de gevolgen straks zullen zijn."
"We moeten pas op de plaats maken. Eerst goed onderzoek doen en kijken wat de effecten zijn, voordat we rigoureuze maatregelen nemen waar we over 20 of 30 jaar spijt van krijgen. En met een flink aantal boeren minder in een heel ander landschap zitten, waarvan onze kinderen en kleinkinderen zeggen: Wat hebben jullie destijds gedaan?!"

Onmisbaar

"Nederland moet minimaal zelfvoorzienend zijn, terwijl daarnaast ook export nodig is om de prijzen betaalbaar te houden", stelt Van der Plas.
"Nu al ontstaan er problemen door ruimtegebrek. Boerenland valt ten prooi aan stadsuitbreiding, boeren stoppen en hierdoor verdwijnt productie naar het buitenland.
Het is een politieke kwestie, een samenspel, met kennis en gezond verstand moeten we goed beleid maken.

Veel van het beleid van de voorbije jaren lijkt ingegeven door emoties. En is vooral gebaseerd op aannames en modellen van onder meer het RIVM."
Ze benadrukt de sterke lobby van natuur- en milieuorganisaties als Greenpeace, Milieudefensie en Wakker Dier die miljoenen kunnen besteden aan rapporten en campagnes. Ze bestoken de Kamerleden voortdurend met persberichten en rapporten. Het blijft belangrijk zelf als sector zaken te agenderen en te nuanceren in de kamer.
De agrarische sector moet hieraan meer tegenwicht bieden door zelf actie te ondernemen. Cijfers en feiten presenteren en meer gebruikmaken van de kennis die er is in Wageningen. "Het is nu te incidenteel, te vrijblijvend. Er bestaat het beeld van trekkerprotestboeren die overal tegen zijn."
De boeren moeten hun verhaal blijven vertellen. "Laat van je horen", is de boodschap van Tweede Kamerlid Caroline van der Plas voor de BoerBurgerBeweging. "Maak duidelijk waar jullie mee bezig zijn, geef uitleg over de producten, over de ontwikkelingen en de innovaties in de agrarische sector." "Zorg dat je compleet onmisbaar bent, – dat zijn jullie al, maar dat realiseren veel mensen zich nog niet – dat ze er niet omheen kunnen, dat jouw producten onmisbaar zijn. Ze mogen in geen enkele koelkast ontbreken. Je moet als boer, als tuinder jouw product in de markt zetten. Het Nederlands voedsel presenteren als merk. Net als Coca Cola en Nike, of de iPhone. Je moet er een hebben."

Minister-president

De functie van minister van Natuur en Stikstof of Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) ambieert Caroline van der Plas niet: "De rol van Kamerlid past mij goed. Ik wil vragen kunnen blijven stellen, het kabinet controleren. Ik ben journalist geweest, dit zit in mijn aard. Stel dat het aan de orde zou zijn, dan blijf ik toch in de Tweede Kamer en zou ik een ander voordragen. Mij zie je sowieso geen minister worden, of het moet minister-president zijn", schertst Van der Plas lachend.

Als minister van LNV zou ze het zeker anders doen: "Ik zou me minder laten leiden door de ambtenaren. Die bepalen nu het beleid, kauwen het de minister voor. Ik zou meer gebruikmaken van de vakmensen, het beleid eerst voorleggen aan de sector: goed luisteren naar de boeren, hen heel serieus nemen en vragen naar de effecten, de voor- en nadelen. Zo van: oké, we hebben deze plannen. Kunnen jullie aangeven wat voor jullie de gevolgen en de effecten zijn?

Europees speelveld

Van der Plas bepleit een gelijk speelveld. "Voor iedereen eerlijke, gelijke kansen. Geen strengere regels voor bijvoorbeeld onze aardappeltelers dan ze in België hebben. Het Europese beleid aanhouden en nationaal hier geen extra regels bovenop stapelen." Het baart haar vooral zorgen dat de overheid zich meer en meer laat gijzelen door angst voor rechtszaken. "Vooruitlopend hierop wordt allerlei beleid gemaakt zodat ze maar niet bij de rechter komen. Dit is onzinnig, hier moeten we in de Kamer echt een oplossing voor vinden." "Hou je focus vast. Laat je niet afleiden door wat iedereen roept of ergens van vindt, wat Greenpeace, Milieudefensie, D66 of Partij voor de Dieren vindt.
Hou je doel vast, waar je naartoe wilt: een goede toekomst over 30 jaar voor onze gezinnen en toekomstige generaties."

Lunteren – 7 maart 2022 – 342 dagen in de kamer
Natuur en milieu

Caroline van der Plas

Uitgedaagd door de vragen over de natuur en het milieu gaan Jos Langhout (district bestuur zuivelcoöperatie Royal Friesland Campina), Jan de Koning (bestuurslid mengvoerbedrijf ABZ), Erik Emmens (bestuurslid bij aardappelverwerking AVEBE) en Hans de Bruijn (bestuurslid bij zuivelcoöperatie Delta Milk/ Graafstroom) in gesprek met Caroline van der Plas: Tweede Kamerlid, fractievoorzitter en frontvrouw van de partij Boer Burger Beweging.

Carolina Ann Maria (Caroline) van der Plas is geboren in het Noord-Brabantse Cuijk op 6 juni 1967. Zij is nu bijna 1 jaar actief in de Tweede Kamer, 342 dagen om precies te zijn. Wij ontmoeten haar voor ons interview in het midden van het land. In Lunteren, halverwege Den Haag, waar ze werkt en Deventer, waar ze woont.
Haar moeder is van Ierse komaf en was jarenlang actief in de politiek, onder andere als wethouder voor het CDA in Deventer. Haar vader was (sport) journalist. "Dus eigenlijk heb ik van beider genen alles meegekregen", vertelt het 54-jarige Kamerlid, dat jarenlang als journalist werkzaam is geweest. Eerst als algemeen verslaggever voor regionale kranten, vervolgens als redacteur voor vakbladen Pig Business en Nieuwe Oogst en medewerker communicatie van de Nederlandse Vakbond Varkenshouders.

Van der Plas kreeg meer en meer te maken met de agrarische sector, het negatieve sentiment dat er heerst en de onwetendheid over het boerenbestaan bij de burger. De sterke verbondenheid die zij voelt met de agrarische wereld bewegen haar tot initiatieven om de communicatie tussen boeren en burgers te verbeteren. Zo bedenkt ze in 2015 Boer Burger Tweet op Twitter en Facebook. Ook verschijnt het Boer Burger Boek. In 2019 volgt de oprichting van een politieke partij, de Boer Burger Beweging (BBB), waarmee ze een zetel verovert in de Tweede Kamer.

We halen eruit wat er in zit

Cooperatie Koninklijke Avebe U.A. | Postbus 15 | 9640 AA Veendam

avebe.com

Avebe

START JE DAG STERK

56% minder plastic*

Je vertrouwde Campina-pap verkrijgbaar in halve liter beker.

* In vergelijking met onze vorige Campina beker.

STERK MET Campina ANNO 1871

Wat vragen natuur en milieu van Royal Friesland Campina?

FrieslandCampina streeft als zuivel coöperatie en -onderneming naar een netto klimaat neutrale zuivel keten in 2050. Op weg naar die ambitie hebben we concrete doelen gesteld voor de jaren tot 2030.

Klimaat neutrale zuivel betekent voor FrieslandCampina meer dan alleen het verminderen van onze uitstoot. Het gaat ook om een positieve impact op de biodiversiteit en om het sterker maken van de bodem voor koolstofvastlegging. Klimaat en natuur gaan hand in hand en de boer heeft een cruciale rol. Immers, al 150 jaar zijn onze boeren beheerders van het land en weten zij als geen ander wat goed is voor dier en natuur. En met die twee maken onze koeien de beste zuivel in balans met de natuur. Dat zeggen we niet alleen, dat meten we ook. Want wat wordt gemeten, wordt gedaan. Onze meetinstrumenten voor duurzaamheid zijn ook belangrijk om onze duurzame boeren te belonen en daarmee goede verdienmodellen, ook voor de toekomst, te garanderen.

We hebben een commitment gedaan om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met 33% verminderd te hebben ten opzichte van 2015. Dat is niet makkelijk, maar toch gaan we de uitdaging aan. Met elkaar, als coöperatie en met de onderneming. We spreken ook wel van coöperatieve duurzaamheid, omdat we het samen doen. Met klanten, met instanties en met de innovators van de toekomst.

"Het begon allemaal met de vraag: wat willen klimaat en natuur van ons en welk landbouwsysteem hoort daarbij? Nu komt het zorgen voor een landbouwtransitie ."
Hens Runhaar (1971) is universitair hoofddocent Governance of Nature and Biodiversity aan de Universiteit Utrecht en gasthoogleraar aan Wagening University en Research (WUR). Zijn onderzoek richt zich op interventies van overheden, bedrijven en NGO's om natuur en biodiversiteit te beschermen of te verbeteren, met een speciale interesse in landbouw.

Deskundigheid:
Landbouw, Landschapsbehoud, Openbaar bestuur, Biodiversiteit, Milieubeleid, Milieubeheer, Agromilieuregelingen, Agrobiodiversiteit, Nederland, Beleidsevaluatie, Beleidsprocessen, Duurzame landbouw .

'Wereldwijd liggen de landbouw en natuur op ramkoers'

Om te snappen wat u doet proberen we eerst uw achtergrond als wetenschapper te doorgronden en waar uw motivatie ligt om met deze onderwerpen aan de slag te gaan. Kunt u dat toelichten?
De heer Runhaar is als bestuurskundige afgestudeerd en daarmee een sociaal wetenschapper die geleerd heeft hoe de overheid werkt. Sinds 2015 is hij bezig met landbouw en biodiversiteit vanuit de Universiteit van Utrecht. Van 2015 tot 2020 was hij voor 2 dagen per week verbonden aan de WUR als buitengewoon hoogleraar. Tegenwoordig is hij gasthoogleraar en doet hij onderzoek naar het versterken van biodiversiteit en landbouw. "Het is lastig om de landbouw transitie op gang te brengen. Zo schiet het niet op met het Agrarisch Natuurbeheer. Het zijn druppels op een gloeiende plaat die ook nog eens veel gemeenschapsgeld kosten."
In zijn reeds gedane onderzoek is het hele landbouw systeem onder de loep genomen. Alle pijnpunten zijn in beeld maar er is nog onvoldoende actie.

Hoe krijg je mensen in beweging? U geeft aan zich, naast het onderzoek, ook in te zetten voor het maatschappelijk debat. Wordt dat debat wel op de juiste plekken en met juiste groeperingen gevoerd? Wie moet daar regie in nemen? En hoe ga je dan om met de globale aanpak? Hoe krijg je biodiversiteit en klimaatverandering op de agenda van mensen die geen geld voor eten, laat staan voor een agenda, hebben?
"Dit zijn hele grote vragen waar ik niet heel snel een eenvoudig antwoord op kan geven. Zoals ik het zie wordt het gesprek over de toekomst van de landbouw op heel veel plekken gehouden, maar is er nog geen gedeelde visie. En dat is wel nodig om stappen te zetten. Dat kan niet alleen top-down of alleen bottom-up; het moet van beide kanten maar wel samenkomen."
Als sociaal wetenschapper zou een Bottom-up benadering heel interessant kunnen zijn?
"Als je weet waar je heen wil, is stap twee een herbezinning op de sterke export oriëntatie van de landbouw. De nieuwe minister zei eerder deze week dat dit geen heilig huisje is. Dit doe je door te zorgen voor verdienmodellen, bijv. subsidies voor consumenten die geconfronteerd worden met stijgende voedselprijzen. Daar liggen politieke keuzes aan ten grondslag."

Momenteel heeft de heer Runhaar een onderzoeksvoorstel ingediend voor Kruidenrijkgrasland en Regeneratieve Landbouw. Dit moet de basis worden voor vervolgstappen.
Hij haalt zijn persoonlijke motivatie voor een belangrijk deel uit de aanschouwing dat wereldwijd de landbouw en natuur op ramkoers liggen. Biodiversiteit is heel belangrijk voor hem. Graag wil hij zijn bijdrage leveren om hier oplossingen voor te vinden, in het bijzonder om de sociale component invulling te geven. Wetenschappers moeten niet alleen in een ivoren toren achter een bureau zitten maar ook meedenken. Dit doet hij vanuit de leerstoel op Nederland gericht. Als het lukt, is het model over de grens uitrolbaar.

Gelooft u dat wij voor de Fransen en Duitsers een werkbaar systeem kunnen bedenken dat zij accepteren? En hoe verhoudt zich dat tot een globale aanpak?

"We kunnen als Nederland bouwstenen aanreiken, geen blauwdruk. Duitsers en Fransen kunnen niet alleen landbouwkundig leren van ons onderzoek, maar ook sociaal: hoe organiseer je samenwerking en een transitie? Hoe je dat dan in Duitsland of Frankrijk toepast, is natuurlijk maatwerk.
De kwaliteit van een ecosysteem is van veel factoren afhankelijk, stikstof is er daar één van. Een overdaad aan stikstof maakt een ecosysteem niet dood. De ecologische samenstelling verandert. Soorten die kwetsbaar zijn verdwijnen en stikstofminnende soorten verschijnen.
Het overheidsbeleid van de afgelopen 30 jaar is altijd zo geformuleerd dat het binnen de randvoorwaarden van natuur en milieu past. Nooit is het integraal bekeken, laat staan de aanpak.
Nu is 'natuurinclusief' het mode woord. We moeten toe naar een landbouw die weerbaarder is. Welke biodiversiteit moet waar? Moet het voorgeschreven worden? Dit en integratie zal een onderdeel worden van het onderzoek. Dat kan zowel bottom-up als top-down."

De rol van de coöperatie in de landbouw is groot. Welke concrete handelings- perspectieven moeten onze coöperaties dan bieden?
"Coöperaties hebben een belangrijke verbindende rol: boeren onderling, de industrie maar ook richting de politiek en samenleving. Jullie kunnen de dialoog over de toekomst van de landbouw faciliteren, maatschappelijke en politieke zorgen bespreken met boeren.

Om de transitie mogelijk te maken is het belangrijk dat:
- Er een omschakelfonds wordt gevormd.
- Er structurele verdien stromen komen die een beloning vormen voor bijvoorbeeld schone lucht, biodiversiteit of koolstofopslag.

Vaak wordt er gezegd dat Nederland de wereld voedt. Dit is een dogma. Veel van de miljarden die tot agrarische export worden gerekend, zijn bijvoorbeeld machines of doorvoer, lang niet altijd is dat voeding.

De optimale productie intensiteit wordt bepaald door de regio, bedrijf en specifieke biodiversiteit. Wetenschap is niet objectief, er is niet één mening. Niet het gehele verdienmodel van de transitie hoeft uit de markt te komen. Er wordt een publieke dienst geleverd. Er mag dus best publiek geld aan uitgegeven worden: een structurele beloning door de overheid voor publieke diensten.
Om de transitie op gang te helpen moet de patstelling van de ketenpartijen worden doorbroken door naar een gezamenlijk doel te zoeken. Een voorbeeld is het Convenant Weidegang."

Kan je ook een gezamenlijk en meetbaar doel voor biodiversiteitsherstel afspreken met coöperaties?
"Ja, maar welke doelen dat dan zijn, is niet door één partij te bepalen. Niet door boeren alleen, niet door wetenschappers alleen. Succes is ook iets wat je als partijen samen moet definiëren. Enkele indicator soorten zijn leuk, zoals de wolf of de bever, maar herstellen doe je de voedselketen van onderaf met plantenrijkdom, insecten en schoon water en vruchtbare bodem."

Waar zou u als wetenschapper toe oproepen?
"Iedereen heeft dus zijn rol te spelen in deze transitie. De consument, de politiek, de wetenschap, het bedrijfsleven, de coöperaties en natuurlijk de boeren die direct met de natuur samenwerken. De wetenschap heeft inmiddels laten zien waar we nu staan, nu moet alle energie gericht worden op het onderzoeken en uitvoeren van de juiste stappen."

CRV, koploper
in gezondheid en efficiëntie
‘Sterke koeien leveren mij de efficiëntie die ik wil: goede melkproductie en hoog rendement’
Linda de Jong, Barnkamper Holsteins, Beusichem
‘Met mijn 180 koeien produceer ik 11.000 kg melk per koe per jaar. Genetische aanleg van mijn veestapel vind ik belangrijk, zodat ik zeker weet dat onze koeien een hoog rendement leveren en veel melk produceren. Dat past goed bij onze manier van efficiënt boeren.’

CRV
BETTER COWS > BETTER LIFE

Werkt u ook aan een gezonde en efficiënte veestapel? CRV helpt u daarbij! Bezoek nu onze **vernieuwde** website op **CRV4all.nl**

Wat wil de natuur/het milieu van Avebe?

Allereerst wil Avebe wat van de natuur; de natuur levert Avebe haar grondstoffen. De aardappel. Met deze natuurlijke grondstof, maakt Avebe ingrediënten. Ingrediënten die geleverd worden in de voedingsmiddelen industrie en industriële toepassingen.

De natuur heeft er baat bij dat de belasting richting de natuur en het milieu zo laag mogelijk is, dat wil zeggen zo weinig mogelijk natuurvreemde stoffen welke in de natuur terecht komen. Doordat Avebe natuurlijke (plant based) ingrediënten levert, welke door de klanten vaak worden ingezet als vervanger van chemische ingrediënten, reduceert Avebe hierdoor de belasting op het milieu aanzienlijk.

Denk hierbij aan het maken van kleefstoffen voor bijvoorbeeld de lijmindustrie. Maar Avebe haar positie gaat veel verder! Avebe heeft namelijk de gehele keten in haar beheer, van veredeling van aardappelen, de teelt, de verwerking van de aardappelen tot de levering. Bij elk van deze schakels lukt het Avebe om vanuit het belang van de natuur de belasting te verminderen. Zo worden er via een snellere methode, wat minder belastend is voor het milieu, robuuste rassen veredeld welke minder stikstof en gewasbescherming nodig hebben.

Hierdoor neemt de milieubelasting tijdens de teelt af. Maar ook in de fabrieken wordt er gestreefd naar een groene productie met minder uitstoot en de inzet van natuureigen hulpstoffen.

Samen maken we de lekkerste en eerlijkste kaas

CONO Kaasmakers is een kleine toonaangevende coöperatie van melkveehouders in de Beemster, Noord-Holland. Van de hoge kwaliteit melk van onze CONO-veehouders maken onze CONO-kaasmakers de lekkerste kaas, en ingrediënten voor de foodindustrie.

Dit doen we op duurzame, ambachtelijke wijze naar unieke CONO-recepten, met passie en aandacht voor mens, dier en milieu. We bouwen sterke merken in binnen- en buitenland. Daarmee zorgen we voor een eerlijke melkprijs en opbrengst. Zo kunnen wij blijven investeren in duurzaamheid op het erf en in de kaasmakerij.

Klimaatpositief in 2030

Als coöperatie zit samenwerken en duurzaamheid in ons DNA. En het leveren van de hoogste kwaliteit. Daarom willen we ook bijdragen aan een betere wereld. Vanaf 2030 willen wij met onze hele keten van koeienbek tot winkelrek klimaatpositief gecertificeerd zijn. Zo bereiken we ook in de toekomst het beste resultaat: de lekkerste en eerlijkste kaas van Nederland.

Mooi rond verhaal, toch?

Kijk op cono.nl

Het huwelijk tussen boer en natuur

In een klein en druk land als Nederland komt natuur al gauw in de verdrukking. Er is ruimte en voedingsbodem nodig om de ecosystemen tussen planten, dieren, bacteriën en schimmels goed te laten gedijen.

De natuur an sich heeft de boer niet per sé nodig, andersom is dat wel zo. Zonder bodemleven met wormen en schimmels, zonder schoon en zoet water, zonder bestuivers en bloeiers kan er geen voedsel geproduceerd worden. De boer heeft er alle belang bij dat deze basale ecosystemen veerkrachtig werken. Tussen de boer en de natuur is er dus een voorbestemd huwelijk. Dankzij de zeer vruchtbare bodems, het gematigde zeeklimaat en de zeer bedreven boeren wordt er hoogwaardig voedsel geproduceerd. Echter, al geruime tijd staat dit onder druk door hoge kostprijzen en lage financiële waardering voor natuur en voedsel. Hierdoor gaat de boer onbewust meer op de veerkracht van de natuur leunen. De natuur is een trouwe loyale partner en blijft gezonde bouwstoffen leveren voor ons voedsel. Maar is dit voor de natuur wel houdbaar? Holt de relatie uit? Neemt de boer (lees de consument) het huwelijk als vanzelfsprekend? Te weinig erkenning en wederkerigheid zal de relatie op den duur wreken. Aandacht voor natuur-inclusief boeren wordt noodzaak. De natuur heeft de erkenning van de boer nodig. Een beter huwelijk tussen boer en natuur begint met erkenning en waardering. Terwijl de boer juist de erkenning nodig heeft van de natuur-idealisten, consumenten en burgers. Door samen verder te willen, kom je verder.

Grietsje Hoekstra
Manager Duurzaamheid

Duurzaamheidsagenda

Onze internationale engagementen

Samen voor **een betere wereld**

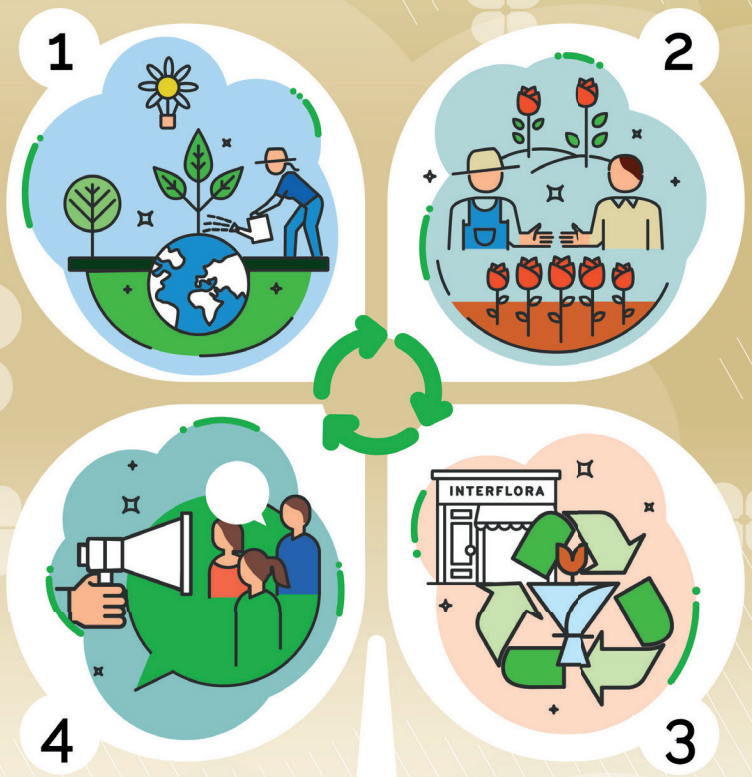

1. VERMINDEREN

Van onze milieu-impact

We engageren ons om de milieu-impact van onze eigen activiteiten te beperken en moedigen ons bloemistennetwerk aan om dezelfde weg te volgen.

2. PROMOTEN

Van verantwoorde aankoop

We stimuleren de aankoop van milieuvriendelijke bloemen, die op een verantwoorde en duurzame wijze geteeld worden.

4. COMMUNICEREN

Op transparante wijze

We maken onze prioriteiten, doelstellingen, engagementen en vooruitgang op het gebied van duurzaamheid publiekelijk bekend aan de markt en onze externe stakeholders.

3. EVOLUEREN

Naar een circulaire economie

We streven naar een afvalvrij bedrijfsmodel voor meer milieu-vriendelijke bloemen, door gebruik te maken van de meest ecologische verpakkingsmaterialen op de markt.

© FLEUROP-INTERFLORA 2022. All rights reserved.

Fleurop-Interflora is één van de bekendste merken in de sierteeltsector. We vinden dat duurzaamheid een integraal onderdeel moet uitmaken van elk bedrijf, en dat we moeten bijdragen aan het milieu en de samenleving waarin we leven. Net daarom hebben we beslist om een stap vooruit te zetten en onze **Duurzaamheidsagenda** verder te ontwikkelen.

Wat vragen natuur en milieu van Fleurop-Interflora?

Het milieu en de natuur verwachten van onze onderneming, zoals overal en van iedereen, dat we duurzamer gaan werken en anders gaan denken. Fleurop-Interflora is een coöperatieve vennootschap waarbij ongeveer 300 bloemenwinkels in België zijn aangesloten. Wij, als coöperatie, zijn ervan overtuigd dat we onze verantwoordelijkheid moeten nemen om meer bewustzijn te creëren bij onze floristen en hen alternatieve oplossingen moeten bieden. Dat is tevens onze grootste uitdaging.

Hoe doen we dit?

Enkele voorbeelden:

Ons nieuwe informaticasysteem zorgt ervoor dat leveringen efficiënter kunnen gebeuren waardoor er minder kilometers worden gereden en er dus minder uitstoot is.

Onze groothandel in bloemisterijproducten zet zeer sterk in op het gebruik van minder belastende en herbruikbare verpakkingen.
We promoten het gebruik van biologisch afbreekbare basissen waarin het bloemwerk gemaakt wordt.
Bij het kiezen van nieuwe producten die opgenomen worden in ons assortiment is duurzaamheid een zeer belangrijk element geworden.
Een volgende stap zal zijn om op middellange termijn mee te denken en mee te werken aan het brengen van alleen maar milieuvriendelijke oplossingen in onze sector.

Op internationaal vlak is Fleurop-Interflora bezig om een plan op te stellen om bewuster en efficiënter om te springen met grondstoffen, het gebruik van hernieuwbare energie, het verantwoord gebruik van water, enz.

Royal FloraHolland is de verbinder in de sierteeltsector. Wij ondersteunen de groei van onze leden en klanten.

Wij verbinden, faciliteren én innoveren om onze leden en hun klanten succesvoller te laten zijn. Groeien doen we samen.

Royal
Flora
Holland

Duurzaamheid bij Royal FloraHolland

Een groene toekomst kweken we samen

Bij Royal FloraHolland, zowel als coöperatie van kwekers en als bedrijf, zit duurzaamheid stevig verankerd in de strategie. We hebben de aarde niet geërfd van onze voorouders, maar we hebben haar in bruikleen van onze nakomelingen. Dit is iets wat kwekers – die vaak al generaties lang bloemen en planten telen en lid zijn van onze 110 jaar oude coöperatie - heel goed beseffen.

Duurzaamheid wordt maatschappelijk, politiek en economisch gezien een steeds groter en urgenter thema. De eisen vanuit de markt worden strenger en er komt meer wet- en regelgeving voor bedrijven. Ook op het gebied van transparantie en verslaglegging, bijvoorbeeld vanuit de Europese "Green Deal".

De volatiele wereld waarin wij ons als individuen en organisaties nu bevinden, wordt in de Amerikaanse vakliteratuur wel eens de VUCA-world genoemd:

Volatile (snel veranderend);
Uncertain (onzeker);
Complex (complex);
Ambiguous (vaag/dubbelzinnig).

Dit geldt zeker ook voor vraagstukken over duurzaamheid, denk aan de energiecrisis en energietransitie, waar we als sierteeltsector mee te maken hebben en hard aan werken.

Om hier goed op voorbereid te zijn en grip op te krijgen, richten we ons op de volgende zaken: Ons aanpassingsvermogen versnellen: door regelmatig te toetsen wat de meest relevante thema's van het moment zijn en onze aanpak daarop af te stemmen; Duurzaamheidsthema's integraal aanpakken: duurzaamheid is namelijk niet alleen iets van de afdeling duurzaamheid, maar van bijna alle teams en afdelingen. Daarbij moeten taken en verantwoordelijkheden goed belegd zijn;De meetbaarheid van onze inspanningen vergroten (denk aan dashboards) en deze data gebruiken als basis voor onze beslissingen; Samenwerken met kwekers, handelsbedrijven en andere partners in de sierteeltsector en toeleveringsketen: we zijn ervan overtuigd dat we samen meer en sneller resultaten kunnen boeken.

In ons jaarverslag over 2021 (www.royalfloraholland.com/jaarverslagen) lees je hoe we in de praktijk invulling geven aan duurzame ontwikkeling en kwaliteit. We werken aan meerdere thema's op het gebied van natuur en milieu zoals het stimuleren van certificering, het bijdragen aan biodiversiteitsherstel en het verminderen van onze CO2-uitstoot.

Maarten Bánki
manager duurzame ontwikkeling – Royal FloraHolland.

Verantwoordelijkheid en perspectief

Verantwoordelijkheid nemen! Dat zijn de eerste woorden die me te binnen schieten. En daar is onze coöperatie een uitstekende bedrijfsvorm voor. Vanuit uit onze missie om duurzaam toegevoegde waarde te creëren en daarbij te investeren met het oog op onze jonge leden, gaan we al voorbij aan korte termijn winst en waan van de dag. Nadrukkelijk onderzoeken we hoe we een beter perspectief kunnen realiseren voor natuur en milieu. Omdat beter omgaan met onze omgeving een betere uitgangspositie betekent voor onze leden van de toekomst.

Daarnaast wordt meer en meer gevraagd om de investering in natuur en milieu af te zetten in een bepaald perspectief. Leden vragen ons nadrukkelijk om een rol te spelen in het weergeven van de inspanning die we als sector al doen. Is de wens om op te komen voor natuur en milieu gestoeld op een trend van een deel van de samenleving? Of dient het een wens die past in een groter globaal geheel? Het vraagt van ons om het gesprek aan te gaan met stakeholders in het debat. Om zo scherp te krijgen wat die opgave dient te zijn, zodat we de wens kunnen omzetten naar rendement en een beter perspectief voor boer én omgeving!

Wietse Duursma

‘Het is allemaal geen science fiction meer’

Met

Hoe staat het met onze toekomst? Hoe verhouden

Ineke Duit